

וא"כ זה כוונת רש"י בפסחים גבי יש חורש שכתב דחורש לאחר הזריעה הוי תולדת זורע, שחייב ב' משום חורש וגם משום זורע, ומצאתי ג"כ בספר מנחת חינוך ממש כדברי. שכתב בקונטרס מוסך השבת דלדינא סובר רש"י דחרישה לכסות הזרע הו"ל תולדת זורע וחייב שתיים, דמשום חורש בוודאי ג"כ חייב, כמבואר בפ"י בדבריו בפ' כלל גדול (ע"ג). וכ"כ הרע"ב במשנה דאם ה"י קרקע וחרשו זורעו ואח"כ חזר וחרשו מחייב אחרישה שני'.

וא"כ מקשה אביי שפיר על ר' יוסף הגם דהו"ל כאן חרישה בזרעים שכבר נזרעו, הו"ל לחייב ב' משום חורש ומשום זורע.

וא"כ זה ה"י כוונת רש"י במ"ש "חורש וזורע" אבות מלאכות הן, אבל באמת שם לא תני "חורש וזורע" רק "זורע וחורש" וזה ה"י קושית הגמ' שם, וע"כ צריך לתרץ דמסידור המשנה מסתעף דין דגם על החרישה ב' חייב ג"כ משום חורש, מלבד במה שחייב ג"כ משום זורע, א"כ מוכח משום דהו"ל ב' שמות, וא"כ מקשה אביי שפיר דלחייב ב'. מאחר שמהמשנה בפ' כלל גדול מוכח שחורש לאחר הזריעה חייב נמי משום חורש ודו"ק.

★ ★

הרמב"ם פסק כר"י. ובשו"ת נוב"י (מהדו"ת או"ח סי' ל"א) הקשה הגאון ר' ישעי' ברלין ז"ל להנוב"י, כיון דרבה ור"י פליגי ורבה סובר שחייב משום חורש ור"י משום זורע, למה פסק הרמב"ם כר"י נגד רבה והלא קיי"ל דרבה ור"י הלכה כרבה בר מתלת עיי"ש.

★ ★

בגמ': המנכש והמשקה מים לזרעים בשבת וכו', אמר רבה וכו', אמר רב יוסף וכו', זומר וצריך לעצים חייב שתים אחת משום נוטע ואחת משום קוצר קשיא. **הקשה** הרה"ג ר' אברהם יוסף ראזענברג שליט"א להגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קסב), דהנה בתוס' (ד"ה חייב) פירשו דברי הגמרא חייב שתים לגבי חיוב מלקות, וא"כ מייירי ביו"ט, וקשה דביו"ט מה שייך לומר חייב שתים, והלא אין חילוק מלאכות ביו"ט כדאיתא במכות (כא).

בר"י כאותה ששינונו כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט, והאי ממעט לאו משום איסור כלאים, אלא משום מראית העין כדקתני עלה בירו' כו' ע"כ.

וביאר החזון איש (יו"ד סי' קע"ח ס"ק י"א) דבריו:

ר"ף אין להקשות מהא דאמר במו"ק דיוצאין על הכלאים, ומשמע לכאור' שיש איסור תורה בקיומו, שהרי ע"כ אף על איסור דרבנן יוצאין וכדאמר בגמ' (להלן ו' סע"א) כאותה ששינונו, והתם כלאים דרבנן הוא אלא אף משום איסור דרבנן יוצאין.

דף ב' ע"ב

בגמ': המנכש והמשקה מים לזרעים וכו' רבה אמר משום חורש - רבי יוסף אמר משום זורע וכו'.

וברש"י: חורש וזורע וקוצר אבות מלאכות הן בפרק כלל גדול ע"כ.

והקשה חכ"א בקובץ וילקט יוסף (שנה י"ד תע"ר - קו' י"ג סי' קכב): ופלא מה בעי רש"י בזה להשמיענו, הלא זיל קרי ב' רב הוא וידוע ומפורסם היא דהמה בכלל ל"ט מלאכות, דכן מבואר במשנה להדיא.

ונל"ע ד בכוונת רש"י ז"ל, דלכאורה קשה על אביי שמקשה לר"י למה לא מתחייב שתיים משום חורש ומשום זורע, הא בפסחים (דף מ"ז) גבי יש חורש חרישה א' וחייב' עלי' שמונה לאוין. פירש"י דעובר משום שדך לא תזרע. וחורש תולדה דזורע, כגון חורש לכסות את הזריעה. מוכח מדבריו דאם חורש חרישה שני' לכסות את הזריעה, הוי תולדת זורע, וא"כ דילמא סובר ר' יוסף ג"כ גבי מנכש ומשקה מים. דהוי חרישה בזרעים שכבר נזרעו. וחרישה בהאי לאו חרישה היא, אלא תולדת זורע. עכ"פ הו"ל משום א', ע"כ אינו חייב אלא משום זורע.

אבל באמת זה אינו, בפ' כלל גדול (ד' עב) פריך בגמ': מכדי מכרב כרבי ברישא, ליתנא חורש ברישא ואח"כ זורע, ותירצה הגמ': תנא בא"י קאי דזרעי ברישא והדר כרבי. ופירש"י בא"י הארץ קשה היא ואינו יכול לכסות בלא חרישה, ואשמעי' דהא נמי חרישה היא, ונראה מדבריו, דגם על החרישה שחורשים פעם ב' לאחר הזריעה נמי חייב משום חורש, דזה אתי המשנה לאשמעינן במה שתני חורש לאחר זורע.